

תולדות

ואלה תולדות גוי אברהם הוליד את יצחק (כה, יט)

לפי שהיו ליצני הדור אומרים מאבימלך נתעברה שרה, שהרי כמה שנים שהתה עם אברהם ולא נתעברה הימנו, מה עשה הקב"ה, צר קלסתר פניו של יצחק דומה לאברהם, והעידו הכל אברהם הוליד את יצחק (רש"י).

— א —

„הנעשה חסד זה לאחר, מה שהקב"ה עשה לי", ולא פי' כפשוטו, שתמה איך אפשר לו להוליד — ורק שרה חשבה אחרת ואמרה (וירא יח, יב) „ואדוני זקן”]. ומיושבת נמי בפשטות עוד תמי' מסוף פ' חיי שרה, שאברהם הוליד את בני קטורה למעלה מארבעים שנה אחרי הולידו את יצחק, ולא נזכר בפרש"י שהי' בזה איזה נס מיוחד. וע"כ שאצל אברהם לכתחילה לא שלטה תשות כח לענין הולדת בנים.

ולבן רק גבי שרה הי' מקום לרינון שלא ילדה אלא אסופי הביאה כו', היות שע"פ טבע לא היתה יכולה להוליד, וזהו שגם נשים חשובות ריננו אחרי'; משא"כ בנוגע לאברהם שהוליד את ישמעאל בהיותו בן פ"ו שנה לא הי' מקום לרינון אמיתי, ורק ליצני הדור היו אומרים כן, אך כדי להשתיק גם את פיהם של ליצני הדור עשה ה' נס וצר קלסתר פניו של יצחק כשל אברהם.

(חלק כ, חיי שרה שיחה א)

הנה לעיל בפ' וירא (כא, ז) על הפסוק היניקה בנים שרה פרש"י „הביאו השרות בניהן עמהן והיניקה אותם, שהיו אומרות, לא ילדה שרה, אלא אסופי הביאה מן השוק”. ויש לדייק בלשון רש"י, ששם אומר שהשרות (נשים חשובות) אמרו אסופי הביאה מן השוק, ואילו כאן נקט ש„ליצני הדור היו אומרים מאבימלך נתעברה שרה”.

ונראה לומר, דרש"י ס"ל דלפי פשוטו של מקרא הי' חילוק בין אברהם לשרה, דשרה היתה עקרה (נח יא, ל) ועוד זאת שכבר חדל להיות לשרה אורח כנשים (וירא יח, יא) וע"פ טבע לא הי' אפשר לה להוליד, משא"כ אברהם הרי הוליד את ישמעאל בהיותו בן פ"ו שנה (לך טז, טז), אף שכבר באה תשות כח בעולם ומיהרו תולדותיהן בני ס' ובני ע' (רש"י כאן), ועכצ"ל שאצל אברהם לא היתה תשות כח זו, ושוב אפשר לומר שגם למאה שנים הי' ראוי להוליד ע"פ טבע [ועי' היטב פרש"י לך (יז, יז ד"ה הלבן)]

- ב -

משמעות הענין שקרה כאן נס מיוחד שפני יצחק יהיו דומים לשל אביו אברהם. ותמוה, הרי כן הוא ע"פ טבע שתואר פני בן דומה לשל אביו.

אך ביאור הדבר, כי דמיון הבן לאביו בגשמיות נובע מדמיונם הרוחני בתכונת נפשם (ועי' עדיות פ"ב מ"ט ובפיהמ"ש להרמב"ם שם), ואילו אברהם ויצחק הפכיים המה בתכונת נפשם, דאברהם מדתו מדת החסד והאהבה ומדתו של יצחק היא מדת הגבורה והיראה, ולכן ע"פ טבע היו צריכים להיות הפכיים גם בקלסתר פניהם בהתאם למדות נפשם.

וזהו גם עומק כוונת חז"ל "מה עשה הקב"ה צר קלסתר פניו של יצחק דומה לאברהם", שאין הכוונה רק לנס גשמי שצר את התואר הגשמי של פני יצחק שיהי' דומה לאברהם, אלא שינוי פנימי יש כאן, שהקב"ה השריש ביצחק

גם ממדת אברהם (ובדרך ממילא הי' דומה בקלסתר פניו הגשמיים). זאת אומרת, שאצל יצחק היתה "התכללות" של חסד וגבורה, יראה ואהבה, וע"ד שמצינו באברהם שאף שמדתו היתה מדת האהבה, מ"מ הי' גם ירא ה', כמ"ש (וירא כב, יב) עתה ידעתי כי ירא אלקים עתה, שכבש את רחמיו על בנו יחידו כדי לקיים רצונו של הקב"ה. וכן הי' ביצחק, שאף שעיקר מדתו היא מדת הגבורה והיראה, מ"מ הי' עובד את ה' גם במדת האהבה דאברהם, ועד שנקרא שמו יצחק ע"ש הצחוק המורה על שמחה, אשר השמחה היא מהרחבת הנפש כמו האהבה (משא"כ היראה היא מכיוון הנפש), להדגיש שלא זו בלבד שגם הוא עבד את ה' באהבה ושמחה אלא עוד זאת ששמו (המורה על תכונת נפשו כידוע) הוא דוקא ע"ש הצחוק והשמחה.

(חלק כ, שיחה א)

ויהי עשו איש יודע ציד (כה, כו)

לצוד ולרמות את אביו בפיו, ושואלו אבא היאך מעשרין את המלח ואת התבן, כסבור אביו שהוא מדקדק במצות (רש"י).

הארץ גדול, שאינו יודע דמלח ותבן פטורים ממעשר. וביותר תמוה מהו הפירוש "היאך מעשרין" וכי לא ידע

בהשקפה ראשונה תמוה איך סבר יצחק שהוא מדקדק במצות, והלא שאלה זו מורה על היות עשו עם